

חלב טריפה

בענין כשרות החלב בארצות הברית
לאור החשש שהפרות מנותחות בכדי לתקן קיבתן

מחולק לשני חלקים:

הטריפות

בירור מקיף בענין הניתוחים שמשמשים בהן הרופאים בכדי לתקן
קיבתה של פרה שחלתה במחלת הקיבה, כיצד מבוצעים סוגי
הניתוחים השונים, והאם נטרפה הפרה מחמתן

התערובת

בירור אודות המציאות בימינו ברפתות החלב בארה"ב בנוגע לשכיחות
מחלת הקיבה, שיטות הטיפול הנפוצות לטיפול בפרות שחלו במחלה,
תיאור תהליך ייצור החלב בארה"ב, ודין החלב על פי זה

מאת

מנחם מאנעס ב"ר נחום מאיר בלומענפרוכט

ברוקלין, ניו יורק

תשפ"ב

לזכרון עולם

ר' יהודה ליבוש ז"ל בן הרב מנחם מאנעס ז"ל
ורעייתו מרת אסתר ליבא ע"ה בת ר' אהרן מאיר ז"ל
בלומענפרוכט

ר' יוסף אייזיק ז"ל בן ר' משה ז"ל
דאוידאוויטש

ר' חיים אלעזר ז"ל בן הגה"צ הרב ברוך יהושע
ירחמיאל זצ"ל
רבינוביץ

הרב ברוך ז"ל בן ר' מרדכי יהודה ז"ל
נוסבוים

ר' שלום ז"ל בן ר' אשר ז"ל
שניידר

Chalav Treifah

כל הזכויות שמורות

בתובת המחבר:

1257 East 23rd Street

Brooklyn, NY 11210

Phone: 917.294.5238

Fax: 718.692.2203

mdblumenfrucht@gmail.com

ISBN 979-8-9852168-0-6

מכון עלה זית

עריכת ספרים מרישא עד גמירא

publish@alehzayis.com | 732.513.3466

FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

RABBI N. GREENBLATT
5449 PECAN GROVE LANE
MEMPHIS, TN 38120

נטע צבי גרינבלט
בלאמו"ר הרב ר' יצחק זלח"ה
ועד הקהלות דמעמפיס

שמונה בשלדד אי שטאמיט וויב מלאכדי הייבט מנהל מאנעס
באוועקנישט שטאט מנהלען אדערניס יום ציגט בזמן כשיש המלך
מחמלש שערנישט המילאביל מנהלען בום בער ציגט יידיש מאמל או
לדבריו מקבא ידעל בחינה א בחמלש נטי לשי א חמלש
היום יום ד' אייר תש"א (פ' נא יאחזק).

שמואל קמנצקי
Rabbi S. Kamenetsky

2018 Upland Way
Philadelphia, PA 19131

Home: 215-473-2798
Study: 215-473-1212

בל"ה שבאנו אירוש
 למלך כד' ברח"ק מנחם מאס
 דאומס פראג קליטא
 פיר אלע ברעם זינר במציאות
 פנמיאלע צומאס אלו דעפאלע צומאס אלו
 מצוי בצדקים וברעי מדרך ליכנס לזמם אלו
 דמציאלע וקאל לינציוס אלו אצבאס יאס
 פראג אצבאס אצבאס פראג
 ובני מדרך לינציוס פראג אצבאס
 אלו פראג אלו אצבאס.
 פראג לינציוס פראג
 לינציוס פראג

[illegible]

Rabbi Reuven Feinstein
131 Bloomingdale Rd.
Staten Island NY 10309

שלו' ראובן פיינשטיין
ראש ישיבה
ישיבה ד'סטעטן איילנד

כ"ג אלול תשפ"א

לכבוד האברך הזיקר הרה"ג רב מנחם מאנעס בלומענפרוכט שליט"א

הנה בא לפני נכדי נ"י והראה לי פרי עמלך הקונטרס חלב טריפה והציע לפני מה שביררת בענין אם יש חשש טריפות בהפרות שנתחו בבני מעיהן. וכל מה שראיתי ושמעתי מבוסס על אדני פז בסברא ישרה ואשריך שזכית לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

וגם אני מסכים שהלכה למעשה אין שום פקפוק וחשש טריפה בהחלב כאן בארצות הברית ואין כאן מקום להחמיר בזה.

וגם הפסק של אאמו"ר זצ"ל שכל החלב בארה"ב אינו נחשב לחלב עכו"ם ורק יש לבעל נפש להחמיר שתקנת חז"ל יתהווה ע"י ראיית ישראל דוקא הוא אמת היום כמו בחייו.

ויה"ר שתצליח להודיע האמת בשער בת רבים ושתתקבל העבודה רבה ששקעת בזה לנחת רוח לפני הקב"ה והאמת יורה דרכו ושתזכה להמשיך עבודתך בקדש ללמוד וללמד ולזכות את הרבים מתוך מנוחת הנפש ובריאות הגוף ורוב נחת ממשפחתך ביחד עם רעיתך החשובה שתחי' עד ביאת הגואל.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

של' ראובן פיינשטיין

הנה הרב מנחם מאנעס בלומענפרוכט שליט"א רוצה להדפיס ספר בעניני טריפות, ובפרט בנוגע לחשש הטריפות של החלב בארה"ב בזמן הזה מחמת הניתוחים שעושים הרופאים לתקן קיבתן של פרות שחלו במחלת הקיבה.

וראיתי שהמחבר עמל הרבה לברר המציאות ע"י מומחים ורפתנים, והאריך בטוב טעם ודעת להתיר החלב מטעם ספק דרבנן לקולא, כיון שהאחוזים של הפרות הסובלות מהמחלה בקיבתן אינו שווה בכל רפת, ובהרבה רפתות המחלה אינו שכיח כלל כיון שהרפתנים נזהרים למנוע המחלה. ועוד כתב שאפילו ברפתות שהמחלה שכיחה בהן, יש מהם שמוכרים הפרות לשחיטה, או עושים שאר טיפולים שאינו מטריף הפרות. וכיון שהוא ספק איסור דרבנן [שהחלב טריפה בודאי הוי מיעוט, ומין במינו בטל ברוב מן התורה], ואי אפשר לקבוע איזה רפת היה מקור החלב בבקבוק מסוים, הר"ז מותר דספק דרבנן לקולא.

והנני מסכים לדבריו הלכה ולמעשה, ויש לפרסם הדבר, שהחלב מותר לגמרי לאותן הסומכים על דברי רשכבה"ג מרן האגרות משה זצוק"ל שכתב שחלב הקאמפאניעס (חלב סתם) הוא מותר.

ויהי רצון שיתקבל הספר בתפוצות ישראל לתועלת הרבים, ויתרבה כבוד שמים על ידו, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולקדש שם שמים.

וע"ז באתי על החתום לכבוד התורה ולומדיה י"ג אייר תשפ"א.

שמעון פירסט

Yaakov E. Forchheimer

604 Sixth Street
Lakewood, N.J. 08701
(732) 364-4919

יעקב אפרים הכהן פארכהיימער

מו"ץ בקי"ק
לייקוואוד יצ"ו

ג ס ז

הנה ברא לפני מוה"ר מנחם מאנא בלומנפרדט שליט"א
ובידו ספר חלב טרפה לחבר מו"ק צמח יוניצג רבי,
והם צדק עבודה רבה לברך כל המציאות הן בענין הניאח
ובן בענין הדיו היטל.

ומאס הפנאי לא יוכלו לקרוא בו ואפילו מקובל, למאס
גבר הצידו למאדי חכמים מובק'ם לדאוי לזכוס.
והנה לפני בעין ד"ה לשים היב מבוכה קדושה בענין זה
והרבה מהוסקים הגירו זה נשאל ואל כיהם הלכו הרבה
ודי כלדו.

יציב הרב המחבר שליט"א חלם באולה אל תורה כל ימיו
ואהר"ל מריה בילטא.
אל זה החזי אל החומה של ספר זק אן ש מחלן ושלם
וצק אפרים הכהן פארכהיימער

1752 E. 18 Street, Brooklyn, NY 11229

[illegible]

Yeshivath Shaar Hatorah – Grodno

117-06 84th Avenue, Kew Gardens, NY 11418
(Tel) 718-846-1940
shaarhatorah@gmail.com

הרב שלו' יוסף הכהן שפיץ
הרב קלמן מאירים הלוי עפשטיין
ראשי הישיבה

ק'מ'ן מו'י'ג ע'ס'ט
 י'א'ס פ'א'ס'ן מ'ז' א'ט'מ'י'נ'ג
 ע'ס'ט'א'ן
 כ'ר'ט' מ'ט'ס פ'א'מ'פ'ר'י'נ'ט, ג'ר'מ'י' ח'ב'ס מ'ז'ק' ו'א'ן פ'א'מ'פ'ר'י'נ'ט א'ל' ה'א'ב'ה
 כ'מ'ג מ'י'ג'ור א'ל' מ'ט'נ'ט ס'ר'פ'י' ה'י'ב'ן א'ל' פ'י'ג'ר'ג פ'א'ל'ד פ'א'מ'פ'ר'י'נ'ט.
 כ'י'ז'ו'ט מ'ט'ס ר'ב'י'ס מ'א'ד'ל'י' ה'י'ס'ט'פ'י'ן א'ל' פ'י'ק'ו א'ל' מ'י'ק'ן ד'א'ל'
 ה'ו'א'ד'ל'ג מ'ט'ס ז'נ'ק'ל' ש'ה'י'ג'ר ה'ח'ל'ד', מ'ז'א'ל' א'ל'פ'י' כ'ט'ו.
 מ'ט'ס י'ז'א'ן מ'ר'א'ר ש'י'ס ח'ס'ד ח'ו'י'ר א'ל' ח'ל'ד ט'ר'י'פ'ט ש'ט'ט'א'ן
 מ'ח'ק'ה נ'פ'ט'ס ה'י' מ'ט'ס מ'ל'ט'ט'א'ן א'ל' כ'א'ט' י'ר'ג א'ל'פ'י'ן ע'א'מ'ק'ה
 א'ל'ר'י'ב'ה כ'י'ז' ז'י' ה'א'מ'ק'ה מ'א'ל'ן ו'ה'ס'י'ן מ'ס'ק'ר'ל' א'ל'פ'י' ז'א'ל'
 ה'י'ב'ה ה'י' א'ל' א'פ'ט'ו'ג'ל' א'פ'ט'י'ן ו'ה'ס'י'ן מ'ס'ק'ר'ל' א'ל'פ'י' ז'א'ל'
 כ'ט'נ'י'ן ש'י'ב'א'ט' ד'ה'ז' פ'א'ט'ר - מ'ז'ק' ח'ו'ז'ל' א'ל'פ'י' ט'א'מ'ק'ה
 ג'ע'ז'ל' - ו'ה'י'א' מ'ט'ס ו'כ'ט' - מ'ט'ס ה'י' מ'ט'ס ו'כ'ט' מ'ט'ס
 ש'ט'ט' מ'ט'ס א'ל'פ'י'ן מ'א'ל'ר'י'ס
 ד'י'כ'ט' מ'א'ל'ה' ש'י'ט'י'ן א'ל'פ'י'ן ד'ד'ק'ה ז'י' ה'א'ב'ה
 א'ל'ג'י'ל' ג'ו'ה' ו'ה'א'מ'ק'ה מ'ט'ס מ'ט'ס מ'ט'ס ו'ה'א'מ'ק'ה - כ'י'ז'ט'
 ד'ד'ק'ה
 ד'א'ל'ן מ'א'מ'ק'ה א'ל'פ'י'ן ע'ס'ט'א'ן

ישיבת בית יוסף ברוקלין

בס"ד

מיטודם סל
מרן הגאון רבי אברהם יפהן זצוק"ל
ומרן הגאון רבי יעקב חיים יפהן זצוק"ל
ראשי ישיבות בית יוסף נוברודוק

1502 Ave. N
Brooklyn, New York 11230

Rabbi Mordechai Jofen
Rosh Hayeshiva

מרדכי זאב יפהן
ראש הישיבה

חברת ברכה

הנה רב חביבי אהבך כחדשן סיני ואורג הד"ר
מזרי אריות שבזלם עליין שעי' שיהת בית יוסף הד"ר
ר' מנחם מאנצם בעומהצפרכס של"א בא לפני זקלמודו
ה'דו חיבור שלם על ענייני תפלות בסוציות הקשות והעמומות
ומסובכות והרא רב חסד וכוחו כיצ' ה' הלובה עליו בפענ"ח
ובירור וליבון העניינים בהתנה והעמקה.

י"ר שיתקבלו פהיו לפני מלכי רבין ויזכה עמלים
מעלה מעלה בשנינותו הדרכים וזלם שקידתו.
באהבה רבה ובהערבה

מנצח לא קן עמאמר הניח ללוח
(פני)

מתיבתא תפירת ירושלים Mesivtha Tifereth Jerusalem of America

145 East Broadway / New York, N.Y. 10002

(212) 964-2830

Fax: (212) 349-5213

RABBI MOSHE FEINSTEIN
Rosh HaYeshiva — Dean 1937-1986
RABBI DAVID FEINSTEIN
Rosh HaYeshiva — Dean 1986-2020

RABBI BEREL FEINSTEIN
Rosh HaYeshiva — Dean

PRESIDIUM
JACOB SPITZER
EZRA BEYMAN
NORMAN SCHMUTTER

RABBI LEONARD GREHER
Vice President
RABBI GEDALIAH ZLOTOWITZ
Chairman, Board of Directors

NACHMAN KRAMER
Chairman, Finance Committee

RABBI SHERMAN SIFF
Chairman, Education Committee

RABBI YISRAEL H. EIDELMAN
Executive Vice President

RABBI DOVID RABINOWITZ
Administrator

RABBI SHMUEL FISHELIS
Principal, Torah Studies

RABBI STANLEY BRONFELD
Principal, General Studies

BOARD OF DIRECTORS

MOSHE ARYEH

RABBI DAVID FEINSTEIN

RABBI REUVEN FEINSTEIN

HARVEY FELDSCHEIBER

JACK FORGASH

MAYER GREENBERG

BURTON JAFFA

CHAIM LAZAR

JUDAH SEPTIMUS

HARVEY WRUBEL

MICHAEL ZUCKERMAN

IRA ZLOTOWITZ

DEPARTMENTS

POST - GRADUATE INSTITUTE

OF TALMUDIC RESEARCH

RABBINICAL COLLEGE

RESIDENT CAMPUS

HIGH SCHOOL

CAMP YESHIVA OF STATEN ISLAND

MOSHE SOSTAIN YESHIVA KETANA

FACILITIES

DINING HALL

MEDICAL CARE ROOM

PHYSICAL EDUCATION AREA

JUDAIC LIBRARY

ENGLISH REFERENCE LIBRARY

SCIENCE LABORATORIES

CLASSROOMS - STUDY HALLS

SYNAGOGUES

הרב מנחם מאנעס קלומדן פחט
צומח להדפיס ספר דענין אש
טריבנות המצוייב בדרות בחולקות
אין שמחת מאבא מי' הינן כבד
משכבו שבת חלב מיתב וסין צריק
לחשוב לסבך טריבנות
חייב קוב פינשטיין

WHETHER YOUR LEGACY IS A HUNDRED DOLLARS OR A MILLION - WHEN YOU LEAVE A LEGACY TO
MESIVTHA TIFEREH JERUSALEM OR ITS RESIDENT CAMPUS IN STATEN ISLAND,
YOU ARE AN INTEGRAL PART OF THE PROMISE AND PROGRESS OF TOMORROW.

ברוך מאסקוויץ

Rabbi Boruch Moskowitz

מחבר ספר שו"ת ודברת במ (ב' חלקים)

Kew Gardens, New York

כ"ה אייר תשפ"א פרשת בהר-בחוקתי

בנוגע להשאלה הידוע בחלב בזמה"ז אם יש לחוש דאולי נתערב בו מחלב שבא מטריפה, תדע שהבאתי כל פרטי השאלה אצל מרן רבינו הראש הישיבה הרה"ג רב דוד פיינשטיין זצ"ל [בשנת תשע"ז-תשע"ט] ושמעתי מרבינו זצ"ל שאמר בהחלט דליכא שום חשש לגבי החלב ופשוט לפי המציאות שנתבאר ע"י המחבר דליכא חשש בכה"ג מכמה טעמים, ויש לכל מורה צדק לעיין ולברר הדין ע"פ המציאות הנכונה בכל מקום ובכל זמן.

ד"ר מאסקוויץ

Established 1898

Orthodox Union

איחוד קהילות האורתודוקסים באמריקה • Union of Orthodox Jewish Congregations of America •
Eleven Broadway • New York, NY 10004-1303 • Tel: 212-563-4000 • Fax: 212-564-9058 • www.ou.org

ז' אייר תשפ"א

עיינתי הרבה בספר הנפלא, חלב טריפה, מאת הרב מנחם מאנעס בלומענפרוכט שליט"א, ובפרט במה שכתב בסימן י"ט בענייני המציאות בנוגע לפרות שיש להן מחלת הקיבה, ובתיאור תהליך ייצור החלב בארה"ב.

המידע בענין נכון מאד ומואמת ע"י מומחי התעשייה. כל המידע הזה אומתה לי היטב כשחקרתי בענין לפני כמה שנים, ודברתי הרבה ולעומק עם חקלאי רפתות ועם מנהלים ומפקחים של משרדי חקלאות בארה"ב (וג"כ עם משגיחי חלב ישראל מומחים הגרים אצל הרפתות ורואים את המצב על אתר מנקודת מבט הכשרות).

יה"ר שהרב המחבר שליט"א יצליח מאוד בעבודתו הקודש הזה ובכל מעשיו.

בברכה מרובה

אברהם גארדינער

תוכן הענינים

א.....דברים אחדים

ג.....הקדמה

תיאור המחלה ושיטות הניתוח הנפוצות

הטריפות

♦ בשר החופה את רוב הכרס ♦

ט.....סימן א מקום הבשר החופה את רוב הכרס

הדופן הימנית ♦ המורם מכל האמור

יב.....סימן ב האם בשר החופה את רוב הכרס נכלל במנין הטריפות לכו"ע

המורם מכל האמור

יג.....סימן ג קרום שעלה מחמת מכה בשאר אברים

האם נדחה דעת הרא"ה לגמרי ♦ שאר הראשונים דקיימי בשיטת הרא"ה ♦ שיטת הרא"ה ♦ שיטת הראב"ן ♦ שיטת רש"י ורבינו שמואל בספר הפרדס ♦ האם דברי הרא"ה נאמר בנקב ע"י מחט ♦ המורם מכל האמור

כ.....סימן ד סתימה לאחר זמן בדבר שטריפה על שם סופו

האם בכל דבר שטריפה על שם סופו מהני סתימה ♦ האחרונים דסברי דמהני סתימה בכל דבר שטריפה ע"ש סופו ♦ סתימה בדבר שצריך שיעור לנקובתו ♦ דרכו של הספר יהושע ♦ כשהאבר עצמו העלה ארוכה ♦ החולקים על שיטת הרמב"ם הסוברים דבעינן נקב מפולש ♦ סתימה ע"י מעשה אדם ♦ המורם מכל האמור

לג.....סימן ה שיטת מהר"י הלוי

פשטות כוונת מהר"י הלוי ♦ פירוש אחר בדעת מהר"י הלוי ♦ המורם מכל האמור

לה.....סימן ו טריפה חוזרת להכשירה

שיטת הרשב"א והרא"ה ♦ שיטת הר"ן ♦ יסוד האיסור טריפה ♦ מנין הטריפות ♦ שיטת הרמב"ם בטריפה שחיה ♦ ביאור דברי הר"ן ♦ ביאור דברי הרא"ש והרשב"א ♦ דרך אחרת

לבאר דברי הרא"ש ♦ שיטת הים של שלמה ודעימי' דס"ל שטריפה חוזרת להכשירה בידי שמים ♦ האחרונים דפליגי על הים של שלמה ♦ ביאור דברי הרשב"א בחידושיו ♦ שיטת רש"י ♦ סירכא כסדרן ♦ יישוב דברי רש"י והראשונים על פי הנ"ל ♦ שיטת התוספות ♦ שיטת התבואות שור ♦ האם בעינן סתימה דמעיקרא לפי הש"ך והט"ז ♦ מה שנוגע למעשה לנדו"ד ♦ המורם מכל האמור

סימן ז **ברוב קרוע או ברוב נטול** **צא**
המורם מכל האמור

♦ הקיבה ♦

סימן ח **החילוק בין טריפה למסוכנת** **צב**
ניטל לחי התחתון והעליון ♦ נסתם הדקין ע"י בועות ♦ המורם מכל האמור

סימן ט **האם צריכים לחוש שמא ניקבה הקיבה במהלך הניתוח** **צט**
רובא דתליא במעשה ♦ היכא שהמיעוט ג"כ תליא במעשה ♦ האם מדאורייתא רובא דתליא במעשה הוי רוב ♦ שיטת המקנה דדבר הרגיל באדם לא מקרי תליא במעשה ♦ היכא שידעינן שנעשה בה מעשה ♦ עוד טעמים להחמיר בנידון דידן ♦ המורם מכל האמור

סימן י **סתימת חלב** **קו**
סתימה ע"י חלב טהור לאחר שניקב מעל"ע ♦ הצדדים להתיר סתימת חלב אפילו כשניקב מעל"ע ♦ המורם מכל האמור

סימן י"א **נקב זה שלא כנגד זה ונקב באלכסון** **קי**
נקב זה שלא כנגד זה בקורקבן וריאה ♦ טעם הטריפות של נקב בבני מעים ♦ נקב זה שלא כנגד זה בושט ♦ ניטל הזפק ♦ נקב זה שלא כנגד זה בשאר בני מעים ♦ ניקבו קרומי המוח זה שלא כנגד זה ♦ נקב זה שלא כנגד זה דאיתרמי אהדדי ♦ נקב באלכסון ♦ הרדב"ז ♦ המהרי"ל דיסקין ♦ נקב בצד מעלה של הקיבה ♦ המורם מכל האמור

סימן י"ב **קרומ מחמת מכה בשאר אברים** **קמא**
המורם מכל האמור

סימן י"ג **סתימה המתקיימת** **קמב**
המציאות ♦ המורם מכל האמור

סימן י"ד **סתימת נקב ע"י מחט** **קמד**
המורם מכל האמור

סימן ט"ו **נקב הנעשה לרפואה**.....**קמו**
המורם מכל האמור

סימן ט"ז **האם צריכים לחוש שמא ניקבו אברים הפנימים**.....**קמו**
המורם מכל האמור

סימן י"ז **ספק טריפה שחיתה י"ב חודש**.....**קמח**
ספק טריפה מחמת פלוגתא דרבוותא ♦ הפוסקים דס"ל שמהני י"ב חודש בספק פלוגתא רק לאותה בהמה בלבד ♦ האם מהני י"ב חודש לספק פלוגתא כשרבו האוסרים או במקום שהוקבע המנהג כהאוסרים ♦ ספק בגוף המעשה אי מהני להוכיח מאחד על השאר ♦ מה שנוגע לנדו"ד למעשה ♦ קריעת בשר החופה את רוב הכרס ♦ ניקבה הקיבה ♦ נשתנו הטבעים ♦ המורם מכל האמור

התערובת

סימן י"ח **שאר צדדי היתר שכתבו הרבנים**.....**קסז**
כל דפריש מרובא פריש ♦ ספק ששים ♦ אין מבטלין איסור לכתחילה ♦ המהרש"ם

סימן י"ט **המציאות בימינו**.....**קעב**
שכיחות המחלה ♦ סיבת המחלה ומניעתה ♦ אחוז הפרות שנותחו הנותנות חלב ♦ היוצא מהנ"ל ♦ רפתות גדולות וקטנות ♦ מדינות שונות בארה"ב ♦ היוצא מהנ"ל ♦ האם אפשר לברורי ♦ תהליך ייצור החלב בארה"ב ♦ המורם מכל האמור

סימן כ **ספק דרבנן לכתחילה**.....**קפח**
טעם האוסרים ♦ דעת הפוסקים ♦ החילוק בין נידון דידן לשאר מקומות שהחמירו בו הפוסקים ♦ הפוסקים הסוברים דאסור לקנות לכתחילה דבר המותר משום ביטול או ספק דרבנן ♦ הפוסקים הסוברים דמותר לקנות לכתחילה דבר המותר משום ביטול או ספק דרבנן ♦ צדדי היתר בנידון דידן אפילו להפוסקים הסוברים דקנייה חשיב לכתחילה ♦ דבר שיש לו מתירין ♦ דבר שיש לו מתירין באיסורי גברא ♦ המורם מכל האמור

דברים אחדים

כתיב במשלי (פרק ל' פסוק ל"ג) "כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב". ופירש המלבי"ם שם וז"ל כי מיץ חלב יוציא חמאה ר"ל המקובץ מן החכמה האמתיות שנאמר בה דבש וחלב תחת לשונך יוציא חמאה ודבר מובן אבל מיץ אף יוציא דם אם תמוץ דברי עיון ומחקר ממקור משחת ומופתים מתעים יוצאו היקשים ותולדות נשחתים עכ"ל.

ודברי המלבי"ם מתארים במדויק את הנושא שעלה לפני שנים רבות, כאשר התגלה שמחלת הקיבה היתה נפוצה בפרות חולבות ברפתות רבות בארצות הברית. ונתעוררה שאלה גדולה בנוגע לכשרות החלב, כיון שבמקרה שמטפלים בפרות החולות לרפאותן, בדרך כלל הרופאים מנתחין ומטריפין אותן. ומחמת חומרת הנידון, הארגונים המכשירים מוצרי חלב ישראל טוענים שמאז הם אינם חולבים פרות אלו.

למרות זאת, נשארה השאלה בנוגע לחלב סתם שהקילו בו מרן האגרות משה ודעימי' ז"ל, שברפתות אלו אינם מקפידים להוציא את הפרות שנותחו. והרבה רבנים חשובים ישבו על מדוכה זו, וכתבו תשובות אודות הנידון. ואף שהיו רבנים שהתירו את החלב לכתחילה, מכל מקום הרבה החמירו ואסרו את החלב אפילו בדיעבד, מפני שנתערב בו חלב מפרות שנותחו ונטרפו. ומשום כך, בשנים שלאחר מכן ועד היום, נשמעה שמועה מתמדת מרבנים אחדים והרבה בני תורה שאלו האוכלים חלב סתם נכשלים ח"ו באיסור טריפות בגלל השאלה הנ"ל.

עם זאת, הרי גלוי וידוע לכל, כי הרבה מאחינו בני ישראל הסומכים על מרן האגרות משה ודעימי' ז"ל, סומכים גם כן (ביודעים ובלא יודעים) על שיטת המקילים בנוגע לשאלה זו של החשש טריפות, ואוכלים ושותים חלב סתם. ולא זו בלבד, אלא אף אלו המקפידים על חלב ישראל, מכל מקום הרבה מהם מקילים לכתחילה לענין מאכלים המבושלים בכלים שנבלע בהן חלב סתם. וכמו כן הרבה מקילים לכתחילה ליתן תרכובות מזון לתינוקות, וכן מוצרים מיוחדים לזקנים וחולים, המיוצרים עם חלב סתם. ונראה בברור ששאלה זו עדיין נוגעת למעשה, ולפיכך כשלמדתי פרק אלו טריפות בישיבה החלטתי שאעמיק בנידון זה לברר ולאמת את הנושא הנ"ל. והצגתי בחלק הראשון של הספר הנקרא **הטריפות** מה שעלה בידי בעז"ה בענינים אלו, ושם דנתי בסוגי הניתוחים השונים שמשתמשים בהן הרופאים בכדי לרפא את הפרה, ודין פרה שעברה תחת אחד מניתוחים אלו אם נטרפת בכך. ובנוסף לזה, דנתי שם במיוחד במה שכתבו הרבנים בתשובותיהם אודות שאלה זו,

מפני שראיתי שלא היתה הסכמה בין הרבנים בהרבה ענינים הנוגעים לניתוחים, הן מצד ההלכה והן מצד המציאות. ובהקדמת הספר הארכתי בתיאור מפורט של כל אחד מסוגי הניתוחים לתועלת הקורא, וכל מה שכתבתי שם הובהר ואומת עם מומחים ורופאים רבים ברחבי ארה"ב. ואקוה כי ימצא חן בעיני הלומדים בעז"ה.

ובמשך השנים שעיינתי בהנושאים הנ"ל הבחנתי, שגם בנוגע למציאות של הרפתות לא היתה הסכמה בין הרבנים, יש אומרים כך ויש אומרים בכך, ומה שרב אחד הניח כמובן מאליו, רב אחר הניח כההפך הגמור. והיה ברור ממה שכתבו הרבה רבנים שהם הוציאו את מסקנתם ממעט המידע שהיה מצוי בידם, ואז החלטתי שאחקור גם את זה. ובעת שעשיתי בירור מקיף עם רופאים ומומחים רבים ברחבי ארה"ב הגעתי למסקנה שהרבה ממה שהניחו הרבנים בנושא זה לדבר פשוט לא היה כך כפי האמת, וגרם להם להוציא מסקנות שאינן נכונות. וכשסיימתי את החקירה שעשיתי בענין זה ראיתי שע"פ המידע שמצאתי יש דרך חדשה ופשוטה להתיר את כל מוצרי חלב סתם בארה"ב, אף אם נאמר שבאמת נטרפו הפרות מחמת הניתוחים. והצגתי את המידע הזה בחלק השני של הספר הנקרא **התערובות** בסימן י"ט, ובטעם הדבר שנראה פשוט שכל החלב מותר. והרבה רבנים חשובים הסכימו עם מה שכתבתי להלכה ולמעשה. (ויש לציין, שבהתבסס על המידע שהצגתי בסימן י"ט ישנן עוד טעמים נוספים להתיר את החלב, וכך גם אמרו לי כמה רבנים חשובים, והמעין שם יבין.) ובסימן האחרון הארכתי בשאלה אם מותר לכתחילה לקנות את החלב במקום שיכול לקנות חלב אחר ע"ש.

ורצתי להדגיש שאין כוונתי כלל לדון בעיקר התירו של מרן האגרות משה ודעימי' ז"ל על חלב סתם, ופשיטא שכל אחד ימשיך כמנהגו, וכמסורת רבותיו ואבותיו. רק כוונתי בסימן י"ט הוא להציג דרך היתר להסומכים על מרן האגרות משה ודעימי' ז"ל, ולהשקיט את הטענות מעליהם שהם נכשלים ח"ו באיסור טריפות. ותקותי שספר זה יפתח מחדש את הנושא הנ"ל, ושעיני רבים ישוטטו בו בביקורת. ואני תפלה שהמקום יהא בעזרנו שלא נכשל ח"ו בדבר הלכה.

מנחם מאנעס בלומענפרוכט

חשון תשפ"ב, ישיבת בית יוסף ברוקלין

חלב טריפה

הקדמה

כאשר התגלה לפני שנים רבות שמחלת הקיבה הנקראת Left Displaced Abomasum (LDA) היתה נפוצה בפרות חולבות ברפתות רבות בארצות הברית, פרצה מהומה גדולה בנוגע לכשרות החלב. והרבה רבנים כתבו תשובות רבות בארצות הברית, בעיקר בשאלה אם נטרפו הפרות מחמת הניתוחים שעושים הרופאים בכדי לתקן קיבתן, וכן האם שייך להתיר את החלב גם אם נאמר שבאמת נטרפו הפרות. והארגונים המכשירים מוצרי חלב ישראל אומרים שהם הקפידו מאז להוציא את הפרות שנותחו מתוך הרפת או שלא לחלוב אותן¹. אך השאלה נשארה בנוגע לחלב הקאמפאניקס, הידוע בשפת העולם "חלב סתם", שהקיל בו מרן האגרות משה ז"ל (י"ד ח"א סימן מ"ז-מ"ט), שברפתות אלו אינם מקפידים להוציא את הפרות שנותחו. ובגלל זה, הרבה רבנים² אסרו חלב סתם אפילו בדיעבד מפני שנתערב בו חלב מפרות שנותחו ונטרפו.

מיץ חלב

הערה ס"ז) וז"ל הרי ידוע דיש הרבה פארמער"ס שעושים הדקירה וא"כ בהחלב שלהם יש גם תערובות חלב טריפה ובכ"ג בודאי צריך להחמיר ולמנוע מלשתות חלב נכרי וכו' וא"כ בזמנינו יש טעם נוסף להחמיר מלהשתמש בחלב עכו"ם אף להגאון בעל אגרות משה עכ"ל. וכ"כ הרב חיים קאהן שליט"א וז"ל גם נוגעת השאלה למשתמשים לכתחילה בחלב עכו"ם וכו' הסומכים במדינה זו על פסקו של האגרות משה וכו' המתעורר לדעתי למעשה מהדיון הנ"ל הוא שאם אכן יתברר לדינא שבהמות בנדקרו הם ספק או ודאי טריפה וידוע שבאופן כללי מצוי שמנתחים בהמות שיש להם המחלה הנ"ל ואין שיעור ביטול לחלב הנחלב שיש לרבנים מכשירים חיוב לברר האם יש במשק זה בהמה שנעשה לה ניתוח כמו בשאר חשש איסור שמקפידים מבלי לתת הכשר עכ"ל. וכ"כ בחיי הלוי (ח"ד סמ"ד אות י"ח) וז"ל עוד צריך לדעת שמעכשיו שנתוודע ענין זה דגם לאותן שמקילין בחלב עכו"ם לילדים או לחולים מעכשיו הוא חמור שיש גם חשש טריפות וכו' עכ"ל. וכ"כ הרב יצחק שטיין שליט"א (שם) וז"ל ובייותר הדבר מאיב ומצער לאור הידוע שכהיום נשתנה כל הנידון של חלב ומוצרי חלב שאינם חלב ישראל כי זה כבר כמה שנים שנודע שעושים הניתוחים על הבהמות שעושים אותם טריפה וכו' באופן

1. במאזני צדק (י"ד ח"ג ס"א) כתב וז"ל ביורו הלכה זו נכתבה קודם שהבעלי מכשירים על חלב ישראל תיקנו סדר שלא יהיה חשש בדבר עכ"ל. והרב שלמה הכהן גראס ז"ל כתב בהפרדס (תשרי תשנ"ה שנה ס"ח חוברת י"א ס"ג) וז"ל בימים אלו נודע לרבנים שבכל עדר של בהמות נמצאות כמה בהמות חולות ונפוחות וצריכים לעשות להן ניתוח על הקיבה וכו' ועל העתיד עשו תיקון בכל המחלבות הכשרים שהפרידו והוציאו את כל הבהמות הטרפות וגם מהיום והלא מקוים להשגיח גם ע"ז שלא ימצאו בהמות טריפות בתוך העדר וגם מיעוט קטן לא ימצא בהם שלא להכנס בשאלה של מבטל איסור לכתחילה עכ"ל. וז"ל הרב יצחק שטיין שליט"א (קובץ גינת ורדים כסלו תשע"ב שנה ה' קובץ ב' [י"ד] דף קה') וברפתות שתחת הכשרים מוסמכים יש סדר שמחזיקים חשבון מדויק על כל הפרות המנותחות ומסלקים ומוציאים אותם מבין השאר עכ"ל.

2. ז"ל המשנה הלכות (ח"ג סק"ג) והנני בזה להזהיר לאותן שסמכו עד היום פיקוח המדינה ושתו חלב בלי השגחה אבל מהיום כיון שיש חשש חלב טריפה שבכל אותם הפארעמס אין מוציאים בהמות הטרפות הנ"ל ולכן לא יסמכו כלל על קנה רצון ולשתות הם וילדיהם ח"ו חלב טריפה והשומע ישמע ותבא עליו ברכת טוב עכ"ל. וכ"כ הרב יחיאל טויער ז"ל (משיב בהלכה סנ"א

ומכיון שראיתי שהרבנים שדנו בענין זה חולקים בכמה ענינים, ויש לדון הרבה בדבריהם הן מצד ההלכה והן מצד המציאות, וכן ישנם נושאים רבים שלא דנו הרבנים בהם כלל, אמרתי אענה חלקי גם אני. וחלקתי את הספר לשני חלקים, חלק ראשון קראתיו **הטריפות**, ובו דנתי בשאלה האם הפרות נטרפות מחמת הניתוחים. וחלק שני קראתיו **התערובות**, ובו דנתי בשאלה לפי הצד שהפרות נטרפות מחמת הניתוחים, האם בכל זאת יש מקום להתיר את החלב בארה"ב. ושם הארכתי בסימן י"ט להציג את המציאות בימינו ברפתות בארה"ב, ולהסביר למה אין לאסור חלב סתם מחמת החשש שנתערב בו חלב טריפה.

תיאור המחלה ושיטות הניתוח הנפוצות

וראיתי לנכון להאריך קצת בתיאור מחלת הקיבה, ושיטות הניתוח השונות שבהן משתמשים הרופאים כדי להחזיר את הקיבה למקומה הנכון. ומלבד הצורך שיש בזה בכדי להבין את חלק **הטריפות** של הספר, ישנו גם הכרח נוסף, והוא משום מה שראיתי רבנים אחדים שתיארו את הליכי הניתוחים בניגוד למה שקורה במציאות. ולכן באתי להבהיר באופן יותר מדויק את שיטות הניתוח השונות, כפי מה שבררתי אצל פרופסורים רבים באוניברסיטאות שברחבי ארה"ב, וגם עם רופאים רבים המטפלים בפרות חולבות. וכמו כן לפי מה שעיינתי בספרי רפואה ודוחות מחקר, והרבה מן הדברים מועתקים משם.

תיאור המחלה: מקומה של הקיבה הוא באחורי הפרה למטה בצד ימין. ולפעמים הקיבה³ מתמלאת באויר, ומתנתקת ומתהפכת⁴ לצד שמאל⁵ של הפרה. מחלה זו נקראת

מיץ חלב

לקמן ס"ב, מ"מ נדו"ד חמור טפי, דחיישין שמא ניקבה הקיבה ג"כ שטריפתה במשהו לכו"ע. וז"ל הרב חיים קאהן שליט"א אגיד שצלצתי אז למו"ר הגרש"ז אויערבך זצ"ל אודות השאלה בענין הנקובה ותיכף אמר לי שכבר שאלו אותו והשיב להם לקולא שהרי יש מקילים בנקובת הכרס וע"ז השבתי לו שכאן המדובר על נקובת הקיבה ועל זה ממש נחרד ואמר שלא ידע...איני יודע מי היה השואל אבל כדאי בזיון וכו' עכ"ל.

4. ז"ל הבית יוסף (סמ"ח) הקיבה עשויה כמין קשת וחלב שעליה מבחין נקרא דאקשתא וחלב שמבפנים לעוגל נקרא דאיתרא עכ"ל. ובעת שהקיבה היא במקומה הנכון החלק דאקשתא הוא למטה [לצד בטן הפרה], והחלק דאיתרא הוא למעלה [לצד גב הפרה]. וע"י המחלה הקיבה מתהפכת לצד שמאל, והחלק התחתון [אקשתא] נהפך לעליון.

5. לפעמים הקיבה מתנתקת לצד ימין הפרה, ונקראת Right Displaced Abomasum (RDA). ומדי פעם גם מתפתלת הקיבה על עצמה, ונקראת Right Abomasal Torsion/Volvulus (RTA/RVA). וסכנה חמורה היא לפרה, וצריך לתקנה מיד. והרופאים

שכהיום ברור שבחלב מן השוק אין המדובר עוד בחלב עכו"ם בלבד רק בחלב טריפה או עכו"ם בחשש חמור של טריפה וברור שאין נוגע עוד ההיתר של האגרות משה כי מי אומר שהיה מתיר במציאות שכזה עכ"ל. וכ"כ בקונטרס גמולי חלב וז"ל די חלב עכו"ם אינדוסטרי קען זיך דאך בכלל נישט קיין עצה געבען מיט די דאזיגע שאלות וכו' עכ"ל. וכ"כ הרב אהרן גאלדמינצער שליט"א (זרע יעקב סקווירא תשע"א, סימן כ"ט). וכ"כ הרב אשר אנשיל עקשטיין שליט"א (בנתיב החלב ח"א דף 68) וז"ל ובפרט בארה"ב למשל שיש שאלה חמורה של חלב טריפה וכו' שוב יש לדון במפעל המשתמש בחלב עכו"ם כדין חלב שנתערבו בו חלב טריפה וכו' עכ"ל. וכ"כ הרב בליין שליט"א (Tradition 1995; The Milk Contretemps). וע"ע מ"ש בספר מראות יחזקאל (דף ת"ט, ת"מ).

3. כבר דנו הפוסקים באריכות בענין מה שהיה נפוץ בימיהם (וכן היום בהממות העומדות לשחיטה) שהיו דוקרים הכרס בכדי להוציא האויר, וכמה פוסקים (עיין פתחי תשובה סמ"ח סק"ב) הקילו בזה. והגם שנימוקיהם שייכים גם בנדו"ד לענין קריעת בשר החופה את רוב הכרס (עיין

Left Displaced Abomasum (LDA). ברוב המקרים המחלה מתרחשת זמן קצר לאחר הלידה⁶. וזה נגרם מסיבות שונות, הן מצד השינוי הפתאומי במזון הפרה (שקודם הלידה אינה אוכלת הרבה, ומיד לאחר הלידה היא צריכה להכפיל את אכילתה בכדי להניק), והן מצד מחלות השכיחות בעת ההריון. וכמו כן, השינויים בבטן הפרה בעת ההריון מסייעים להתנתקות הקיבה, והארכת בזה לקמן (סימן י"ט אות ג').

והנה קודם כל דבר צריך להדגיש, שכולי עלמא מודים שהמחלה מצד עצמה אינה מטריף את הפרה. ועוד יש לציין נקודה חשובה מאד, שאע"פ שחלב טריפה אסור מן התורה⁷, מ"מ האיסור בנידון דידן הוא לכל היותר רק מדרבנן. וזאת משום שאפילו ברפתות שיש בהן פרות שנותחו ונטרפו, מ"מ הפרות הללו הרי הן מיעוט בלבד, ומין במינו בטל ברוב מן התורה ובעינין ששים רק מדרבנן (עיין לקמן סימן י"ח וסימן י"ט).

ויש טיפולים וניתוחים שונים שמשתמשים בהן הרופאים כדי להחזיר את הקיבה⁸ ולקבעה במקומה הנכון, ואלו⁹ הן:

א. Right Flank Omentopexy/Pyloropexy/Pyloro-Omentopexy: בניתוח זה חותכים בדופן הימנית של הפרה [לאחר הצלעות] בין 6-8 אינטשעס מלמעלה למטה. ומפני שהקיבה נמצאת בצד שמאל של הפרה מחמת המחלה כנ"ל, צריך להחזירה למקומה הנכון בצד ימין הפרה. ובעצם א"צ לנקב את הקיבה ולהוציא את האויר בכדי להחזירה, ואם הרופא הוא איש חזק ויש לו זרועות ארוכות יכול להחזירה ע"י הושטת ידו לחלל הפרה [בתוך החתך שנעשה בדופן הימנית] למעלה מהכרס, עד שמגיע לצד שנמצאת שם הקיבה, ואז ידחוף את הקיבה עד שיחזירנה למקומה הנכון (ובכך הקיבה תתרוקן מעצמה מהאויר שבה). דרך אחרת שיכול הרופא להחזיר את הקיבה הוא ע"י משיכת החלב דאקשתא [המחובר לקיבה] הנמצא למטה מהכרס בעדינות, עד שחוזרת למקומה בצד ימין הפרה. ומ"מ ברוב המקרים¹⁰ הרופאים מנקבים נקב קטן בחלק העליון¹¹ של הקיבה, בכדי להוציא את האויר ולהקל העברתה. ומקום הנקב א"צ תפירה, דמפני שהוא דק מאד נסתם מיד מעצמו. ולאחר שהקיבה הוחזרה למקומה הנכון, שוב תופר הרופא את החלב דאקשתא (Omentopexy) או את הקיבה עצמה (Pyloropexy) [או שניהם יחד (Pyloro-Omentopexy)] במקום החתך בדופן הפרה,

מיץ חלב

משתמשים בניתוחים דומים למה שכתבנו כאן. ומכיון

שזה לא שכיח, לא דברו הרבנים בזה (ועיין לקמן ס"ח).

9. וכתבתי את זה בקצרה (א' ב' ג' ד' ה') כשאני מתייחס לניתוח מסוים.

6. בספרי רפואה כתוב שיותר מתשעים אחוז של המקרים של מחלת הקיבה בפרות חולבות מתרחשים לאחר הלידה.

10. ומומלץ מאד בספרי רפואה.

7. ש"ך (ספ"א סק"א), פרי חדש (שם). אולם עמ"ש בנפש חיה (ס"ד).

11. ומקום הקיבה שמנקבים שם הרופאים להוציא את האויר הוא בחלק דאקשתא, דהרי נתהפכה הקיבה מחמת המחלה כנ"ל (הערה 4. ועיין לקמן ס"י). וכך הוא בכל הניתוחים, וכמ"ש לקמן (הערה 15).

8. ומשכיחות כאו"א מהניתוחים ברור שהפרות שנותחו

יחד עם תפירות החתך עצמו. ובמקרה שתופרים את הקיבה עצמה לדופן הפרה, בדרך כלל הרופאים מקפידים¹² לתפור את עובי עור הקיבה בלבד, ושלא לנקוב נקב מפולש לתוך חלל הקיבה, מפני שנקב מפולש עלול לגרום סכנה לפרה מכמה טעמים. ולאחר שבועיים, כאשר אפשר להניח שכבר נסרכה ונדבקה הקיבה היטב לדופן, חותכים את התפירות מדופן הפרה. וניתוח זה [עם תפירת החלב דאקשתא (Omentopexy)] נפוץ מאד. ובניתוח זה יש לחוש לנקובת הקיבה¹³, ויש אומרים שנטרפה הפרה מחמת קריעת בשר החופה את רוב הכרס (עיין לקמן ס"א).

ב. Left Flank Abomasopexy: בניתוח זה¹⁴ חותכים בדופן השמאלית של הפרה באותה דרך האמורה לעיל בניתוח א', ומיד משחילים תפירות בעור הקיבה (אצל החלב דאקשתא) בזהירות שלא לנקב לתוך חללה כנ"ל. והגם שבניתוח זה חותכים דופן השמאלית, והקיבה נמצאת שם מחמת המחלה, מ"מ עדיין קשה לדחוף את הקיבה למטה ולהחזירה למקומה מבלי להוציא את האויר תחלה. ועל כן בדרך כלל הרופאים מנקבים את הקיבה גם בניתוח זה. ושוב קושרים את שתי קצוות התפירות למחטים, ודוחפים את המחטים למטה עד שמגיע מחוץ לבטן הפרה, ומחזירים את הקיבה למקומה הנכון, ואז קושרים את התפירות זה לזה מבחוץ על בטן הפרה. ואחר כך תופרים את החתך שנעשה בדופן השמאלית. ולאחר שבועיים, שכבר נסרכה ונדבקה הקיבה היטב לבטן הפרה, חותכים את התפירות מדופן ומבטן הפרה. וניתוח זה אינו נפוץ כל כך. ובניתוח זה נטרפה הפרה מחמת קריעת בשר החופה את רוב הכרס (עיין לקמן ס"א), וגם יש לחוש לנקובת הקיבה.

ג. Right Paramedian Abomasopexy: בניתוח זה הפרה שוכבת על גבה, וחוטכים בבטנה (בצד הרואה את פני הקרקע כשהפרה עומדת) מימין של קו האמצע בין 6-8 אינשטעס מהחזה עד הטבורית. ובניתוח זה יכול להחזיר את הקיבה ע"י דחיפה בלבד כנ"ל, וא"צ לנקבה בכדי להוציא את האויר תחלה (ובפרט מחמת שהקיבה חוזרת מעצמה למקומה הנכון כשהפרה שוכבת על גבה). ומ"מ רוב הרופאים מנקבים את הקיבה¹⁵ בכדי להקל אחיזתה והעברתה. ואח"כ תופרים את הקיבה עצמה (Abomasopexy) במקום החתך בבטן הפרה, יחד עם תפירות החתך עצמו. ומדקדקים לתפור את עובי עור הקיבה בלבד, ושלא לנקב¹⁶ לחלל הקיבה כנ"ל.

מיץ חלב

תחלה. והגם שע"י המחלה נתהפכה הקיבה - והחלק דאקשתא נמצא למעלה והחלק דאייטרא נמצא למטה כנ"ל (הערה 4) - מ"מ בניתוח זה ע"י שהפרה שוכבת על גבה הקיבה חוזרת למקומה, וע"כ פוגש הרופא תחלה בחלק דאקשתא של הקיבה ולא בחלק דאייטרא (ועיין לקמן ס"א אות י"ב).

16. וזוהי סיבה נוספת מדוע הרופאים מנקבים את הקיבה להוציא האויר, מכיון שקשה להבחין בין שכבות העור של הקיבה בעוד שהיא מנופחת מבלי לנקב לחללה תחלה. ועל ידי הוצאת האויר חוזרת עור הקיבה כבתחלה להיות עבה.

12. וכך כתוב בכל ספרי הרפואה, וכך גם מלמדים הפרופסורים באוניברסיטאות. אולם יש שאין מקפידים על זה (עיין לקמן ס"ט אות א').

13. ויש אומרים שכל בהמה שעברה ניתוח זה אינו אלא ספק טריפה, דיתכן שלא נוקבה הקיבה להוציא את האויר (עיין לקמן שם).

14. והרבנים שכתבו תשובות אודות נידון דידן לא הזכירו ניתוח זה.

15. גם בניתוח זה [וכן בד'] מנקבים בחלק דאקשתא כנ"ל (הערה 11), דבשעה שפותחים את בטן הפרה נפגשים בזה

ולאחר שבועיים, שכבר נסרכה ונדבקה הקיבה היטב לבטן הפרה, חותכים את התפירות מבטן הפרה. וניתוח זה נפוץ, אבל לא כניתוח א'. ובניתוח זה נטרפה הפרה מחמת קריעת בשר החופה את רוב הכרס, וגם יש לחוש לנקובת הקיבה.

ד. Toggle Pin Fixation/Blind Stitching: בניתוחים אלו הפרה שוכבת על גבה, והקיבה חוזרת מעצמה [או דוחפים את הקיבה] למקומה הנכון. ב-Toggle Pin Fixation מנקבים דרך בטן הפרה לתוך חלל הקיבה ע"י מחט המוקפת בקנה חלול¹⁷, וכשמגיע אל חלל הקיבה מסירים את המחט בלבד, ומיד מכניסים [דרך הקנה] לחלל הקיבה חוט תפירה המחובר עם בורג הנקרא "עוגן פרפר" (Toggle Pin), וקצה האחר של החוט נשאר מבחוץ על בטן הפרה. ועושים כן פעם שנית במקום אחר בבטן הפרה, ואז ממתינים עד שיצא האויר מהקיבה דרך הקנה. ואחר כך קושרים את חוטי התפירה [שכאז"א מחובר לעוגן פרפר נפרד] זה לזה על בטן הפרה מבחוץ. ולאחר שבועיים, שכבר נסרכה ונדבקה הקיבה היטב לבטן הפרה, חותכים את התפירות¹⁸. וב-Blind Stitching מנקבים לחלל הקיבה, אבל אין מוציאים את האויר, ותופרים את הקיבה לבטן הפרה ע"י מחט, בלי סיוע של קנה חלול. ואין תופרים את החתך הנעשה בבטן הפרה בניתוחים אלו, מפני שהיא קטנה ומתרפאת מעצמה. ואיכא סכנה בניתוחים אלו במה שתופרים את הקיבה בעורון, שמצוי שבטעות הרופא תופר או מנקב אבר אחר. ומפני זה Toggle Pin Fixation נפוץ יותר מ-Blind Stitching, שבו עכ"פ יכול המטפל לדעת בודאות שהוא תופר את הקיבה על ידי הרכת האויר שיוצא דרך הקנה. ו-Toggle Pin Fixation-1 נפוץ מאד מפני שהרפתנים יכולים לעשות זאת בעצמם בלי סיוע של רופאים, וגם היא פחותה בחצי מחיר משאר הניתוחים. ובניתוחים אלו נטרפה הפרה מחמת נקובת הקיבה בלבד, כיון שלא נקרעה הבשר החופה את רוב הכרס כשיעור שעושה אותה טריפה (ע"ן לקמן ס"א).

ה. Laparoscopic Abomasopexy Janowitz/Christiansen Approach: ניתוחים אלו דומים בעצם ל-Toggle Pin Fixation, והיתרון כאן הוא שניתן לראות את הקיבה בעזרת המצלמה המיוחדת דרך חתך זעיר בדופן הפרה, ולהמנע מתפירת אבר אחר בטעות. ב-Janowitz מנקבים נקב קטן (בערך 1.5 סנטימטר) בדופן השמאלית בכדי להכניס את המצלמה והכלים לחלל הפרה, ומנקבים את הקיבה ע"י מחט המוקפת בקנה חלול כנ"ל. ושוב מכניסים חוטי תפירה המחובר לעוגן פרפר לתוך הקיבה, וממתינים עד שיצא כל האויר מהקיבה. ואחר כך הופכים את הפרה על גבה, ומנקבים נקב קטן בבטן הפרה, וע"י מלקחיים תופסים בחוטי התפירה [הנמצאים בחלל הפרה], ומושך את הקיבה לבטן הפרה, ואז קושרים את התפירות

מיץ חלב

17. בתוך הקרום העולה בקיבה. ומ"מ יש רופאים המשאירים את התפירות שם ואין חותכים אותם (ע"ן לקמן ס"ג אות ב').

18. והכלים נקראים trocar & cannula. וחוטי התפירה והעוגן פרפר שנותרו בקיבה חוזרים אל הקיבה ויוצאים דרך מערכת העיכול, או נבלעים

שם זל"ז. ו-Christiansen דומה ממש ל-Janowitz, אך אין מהפכים את הפרה על גבה, אלא דוחפים לחוץ [דרך בטן הפרה] מחט המחובר לחוטי התפירה בעוד שהפרה עומדת (בדומה לניתוח ב'). בניתוחים אלו תופרים את החתך הנעשה בדופן ובבטן הפרה, ולאחר שבועיים, שכבר נסרכה ונדבקה הקיבה היטב לבטן הפרה, חותכים את התפירות. וניתוחים אלו אינם נפוצים¹⁹. ובניתוחים אלו נטרפה הפרה מחמת נקובת הקיבה בלבד, כיון שלא נקרעה הבשר החופה את רוב הכרס כשיעור שעושה אותה טריפה (עיין לקמן ס"א).

טיפולם אחרים: יש שאין מנתחים את הפרות כלל, אלא דוחקים את הקיבה מבחוץ או מגלגלים את הפרה עד שהקיבה חוזרת למקומה²⁰. ועוד מצאתי שיטות אחרות לטפל במחלה, ועיין מ"ש לקמן (סי"ט אות ב'-ג').

מיץ חלב

שאינן יכולות לסבול ניתוח, וכן בפרות שאינן חולבות כראוי שהניתוח אינו כדאי מחמת המחיר. והרבה רפתנים אמרו לי שעושים "גלגול" בלבד, אלא שלאחמ"כ נתברר מדבריהם שכוונתם לניתוח ד', שישם לפעמים בעינין לגלגל את הקיבה בכדי לתופרה (ונקרא roll-and-toggle).

19. ולפעמים בבית חולים לבע"ח עושים ניתוחים אלו בכדי להורות לתלמידים.

20. וראיתי כתוב בספרי רפואה שפחות מעשרים אחוז של פרות נתרפאו ע"י גלגול, ועל כן בפרות בריאות (החולבות כהוגן) כדאי לתקן את הקיבה ע"י ניתוח. והרופאים ממליצים טיפול זה רק בפרות חלשות

הטריפות

בשר החופה את רוב הכרס

סימן א

מקום הבשר החופה את רוב הכרס

א. תנן במתנ' (חולין מב.) אלו טריפות בבהמה וכו' הכרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה רבי יהודה אומר הגדולה בטפח והקטנה ברובה. ואיתא בגמרא (נ:) אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא כל הכרס כולו זו היא כרס הפנימית ואיזהו כרס החיצונה בשר החופה את רוב הכרס רבה בר רב הונא אמר מפרעתה מאי מפרעתה אמר רב אויא היכא דפרעי טבחי. ופרש"י וז"ל בשר החופה פירשתיו וזהו קרום עב העובר על כל החלל וקורין לו טינפ"א וישנו מן החזה ועד היריכים והכרס הקרוי פנצ"א מעוטו נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו קרום ורוב החיצונה דקאמר מתניתין רואין כמה יש מן הקרום כנגד אותו רוב הכרס ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרס טרפה ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה וכו' מפרעתה צד הכרס הרואה את הקרקע הנראה מיד כשפותחין הבהמה להוציא את המעיים והיינו דמפרש היכא דפרעי טבחי עכ"ל.

והמחבר (סמ"ח ס"ג) העתיק לשון הרמב"ם וז"ל בשר החופה את רוב הכרס והוא המקום מן הבטן שאם יקרע יצא הכרס אם נקרע בשר זה טריפה אע"פ שלא הגיע קרע זה לכרס עד שנראית אלא כיון שנקרע רוב עובי הבשר הזה או ניטל טריפה וכמה שיעור הקרע הזה בארכו אורך טפח ואם היתה בהמה קטנה ונקרע רוב אורך הבשר החופה את הכרס אע"פ שאין באורך הקרע טפח טריפה הואיל ונקרע רובה עכ"ל.

והנה, מקום החתך הנעשה בדופן השמאלית ובבטן הפרה בניתוח ב' וג' הוא בכלל הבשר החופה את רוב הכרס, כי במקומות אלו הבשר מכסה את הכרס, ואינו נחבא בתוך הצלעות (דהחתך נעשה לאחר הצלעות). ואם כן הפרה נטרפת בכך, שהרי בנידון זה אורך החתך הוא 6 אינטשעס, שהוא שיעור טפח לכו"ע²¹.

מיץ חלב

21. אולם בניתוח ד' וה' אין שיעור טפח (אפילו ע"י צירוף) אפילו לרחבה [ועמ"ש בדרכי תשובה (סמ"ח סק"ז), ובדעת קדושים (שם סק"ו)].

אולם יש שכתבו²² שמקום הבשר החופה את רוב הכרס הוא רק בבטן הבהמה הרואה את פני הקרקע, ולא בהדפנות, ולכן לא נטרפה הפרה [מחמת החתך בהדופן] אלא בניתוח ג'. ודבריהם צ"ע, דהא המקום שחותכים הרופאים בניתוח ב' בודאי הוי בכלל הבשר החופה את רוב הכרס וכן"ל, ומחמת רוב פשיטותו לא כתבו הפוסקים דין זה בפירוש²³. וראיה לזה ממה שנחלקו הפוסקים כשנמצא נקב בדופן מחמת נגיחות והעור שלם אם נטרפה הבהמה (עיין דרכי תשובה סמ"ח סק"ט), ובודאי הנגיחות אינן בבטן הבהמה. ועוד יש להביא ראיה ממה שנחלקו רב שלמה קלוגר והבית שלמה (ע"ש בדרכי תשובה סק"ט) אם הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג הוא בכלל הבשר החופה את רוב הכרס²⁴, ולא משמע מדבריהם שהנידון הוא על בטן הבהמה במקום שהוא כנגד צלע י"ב וי"ג.

אך מלשון רבינו ירוחם (נתיב ט"ו אות י') משמע שאין הדפנות בכלל הבשר החופה את רוב הכרס וז"ל וכרס החיצונה נקרא הבשר הדק שפותחים כשרוצים להוציא הכרס והבני מעים לחוץ והיא פונה לקרקע כשהולכת הבהמה והוא מהחזה עד הירכים עכ"ל. ומשמע שרק מה שפונה לקרקע ממש הוא בכלל הבשר החופה את רוב הכרס²⁵. ואולי יש לדחות שגם הדפנות הם בכלל, כיון שהם פונים לקרקע וצ"ע.

הדופן הימנית

ב. ויש לעיין אם הדופן הימנית של הבהמה [הנחתך בא'] הוא ג"כ בכלל הבשר החופה את רוב הכרס. הדעת קדושים (סמ"ח סק"ב) דייק מלשון הרמב"ם שכתב "שאם יקרע יצא הכרס" שכל שאילו נקרע היו המעים יוצאים ומושכים כל דהו מהכרס ה"ה בכלל הבשר החופה את רוב הכרס²⁶. ומשמע מדבריו שהדופן הימנית הוא בכלל הבשר החופה את רוב הכרס,

מיץ חלב

להקל וכו' עכ"ל. ודבריו אינן נכונים, דלא נחלקו האחרונים אלא על הבשר שבין הצלע ה"ב והי"ג בלבד. אבל אין שום ראיה מדבריהם ששאר הדופן [שהוא כנגד הכרס ואינו במקום הצלעות, וכגון דופן השמאלית] ג"כ תליא במחלוקת הב"ש והדרכ"ת, ובודאי י"ל דטריפה לכו"ע דהרי הוא בכלל הבשר החופה את רוב הכרס.

25. וחכם אחד רצה ליישב את דעת המחברים הנ"ל (דס"ל שרק הבטן הוי בכלל הבשר החופה את רוב הכרס), שהם הבינו מלשון השו"ע שכתב "שאם יקרע יצא הכרס" שקאי רק על הבטן, דהכרס לא יצא אלא מלמטה משום שכובר ומשקל הכרס הוא על הבשר של הבטן ששם שוכבת. ומשא"כ מהדופן לא יצא משם הכרס, כי אינו לוחץ על אותו מקום עכ"ד.

26. וחכם אחד רצה לבאר את דברי הדעת קדושים ע"פ שיטת הב"ח (עיין לקמן ס"ד אות א') שבשר החופה את רוב הכרס טריפה מפני שסופו של הכרס לינקב - ומה

22. חיי הלוי (ח"ד סמ"ד אות י'), טמוני חול (דף 145), רב אברהם יצחק ליכטנשטיין (מבית לוי ח"ח תשנ"ו דף קנ"א).

23. וז"ל רש"י בספר הפרדס (סימן רי"ז) אבל בשר החופה את רוב הכרס אי נקרע רובו של בשר שעומד על הכרס או טפח טריפה עכ"ל. ועיין לשון התשב"ץ (ח"ד סמ"ז) בשאלת השואל, ובפסקי ריא"ז (א).

24. בחיי הלוי (שם) כתב וז"ל ויש עוד לעיין וכו' אי דוקא כנגד הכרס ממש או גם מן הצד והנה המחבר כתב בשר החופה וכו' ובדע"ק כתב דגם במקום הצלעות שהכרס מגיע שם הוא בכלל הטריפות ומובא בדרכ"ת והאריך שם דגם בהבשר שבין צלע ה"ב להי"ג יש להחמיר אכן הביא שם דבשו"ת בית שלמה וכו' דהבשר שבין הצלעות אינו בכלל בשר החופה וכו' וכן פסק בדע"ת ולפ"ז באותן מקומות שעושין הניתוח מן הצד אינה טריפה כלל אכן למעשה ודאי אין להקל לכתחילה דהרי כמה וכמה גדולי הפוסקים החמירו בזה וגם בדרכ"ת (סקט"ז) העלה דאין